

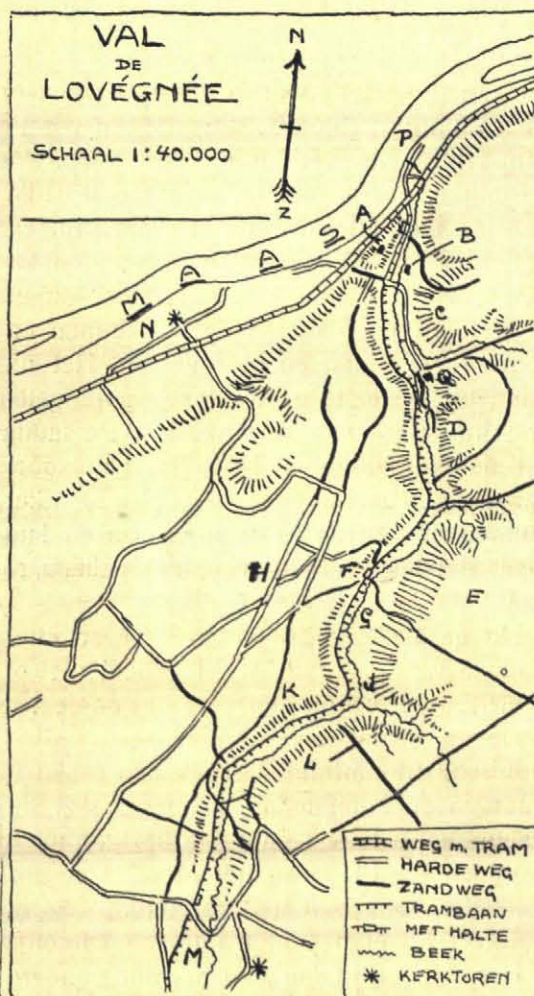
DE „VAL DE LOVÉGNÉE”.

VOOR natuurliefhebbers is de omgeving van Huy halverwegen tusschen Luik en Namen aan de Maas, een waar paradijs. Het golvende land van Condroz en Hesbaye eindigt daar met steile rotshellingen naar het dal van de Maas; het hoge terras is doorsneden met diepe beekdalen, waarin de flora rijk en gevarieerd is. Men is er buiten het drukke, vuile industrie- en mijngebied van Luik, en is nog niet genaderd tot de streek rondom Namen en Dinant, waar de even onaangename vreemdelingen-industrie bloeit.

Schitterende wandelingen zijn te maken, langs de Maas, door de bosschen, langs de Hoyoux, de Mehaigne en de vele onbenoemde riviertjes.

Een van de meest ongerepte en onbekende beekdalen is wel de Val de Lovégnée, een dal van ongeveer 5 KM. lengte en dertig tot honderd meter breedte, doorstroomd door een van de rechter zijbeken van de Maas. De uitmonding ligt n.l. aan de zuidzijde van de rivier, vier kilometer ten westen van de stad Huy, nabij het plaatsje Ben Ahin.

Laat ons dus aan den voet van den heuvel, waarop de citadel van Huy ligt, in het stoomtrammetje stappen, dat naar Solière of Andenne voert. Wij volgen den oever van de Maas, aan den voet van steile rotswanden, die weldra wijken om plaats te maken voor beboschte glooiingen. Enkele bochten in den weg, en wij stappen uit te Lovégnée, een gehuchtje van ongeveer tien huizen, gebouwd van ruwgehouden kalksteen en roodbruin verweerde baksteen.



A Château de Beaufort.
B Boerderij van Beaufort.
C Leistehelling.
D Trou Manto.
E Berkenbosch.
F Halte Sarte à Ben.
G Weide.
H La Sarte.

J Plaats waar de beek verdwijnt.
K Steengroeve.
L Dennenbosch.
M Solière.
N Ben Ahin.
P Lovégnée.
Q Kruitfabriek.

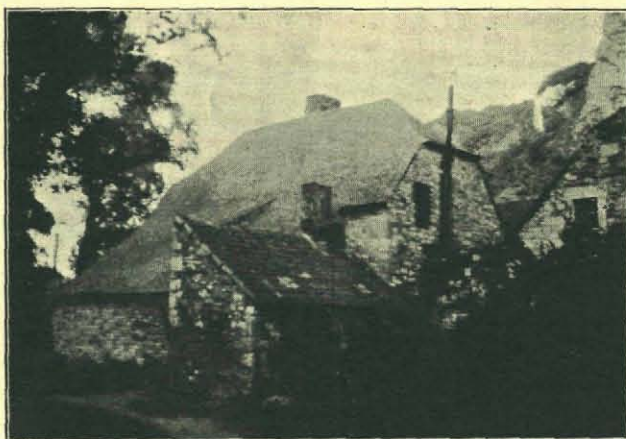
Het tramspoor buigt naar het zuiden, naar een opening tusschen de tachtig meter hoog oprijzende rotsen.

Links bevindt zich een groote steengroeve, rechts is de heuvel dicht beboscht, slechts hier en daar komt de roestig grijze kalksteen te voorschijn. Dit is de rots van Beaufort, waarop de resten te vinden zijn van het oude kasteel: terrasmuren, overblijfselen van torens, van een poortgebouw en een oprijweg (A, op het kaartje).

Terwijl we den weg langs de trambaan naar het zuiden volgen, valt ons reeds op, hoe rijk de heestergroei hier is. De elzen en esschen, *Salix Caprea* en *Salix alba* langs de beek links, zijn overgroeid door *Clematis* en hop, en rechts op de rotshelling groeien roode kornoelje, vlier, iep, wilde roos, eschdoorn, Spaansche aak, kleinbladige linde, steeleik, hazelnoot, haagbeuk, vogelkers, meidoorn en sleedoorn door elkander.

Wat is het donkere groen, laag en dicht eronder? Wanneer wij dichterbij komen, blijkt het *Buxus* en klimop te zijn, waartusschen hier en daar de kruidvlier te voorschijn komt.

Spoedig zien wij nu links de mooie oude boerderij van het kasteel de Beaufort (B), in dicht geboomte aan de beek. Typische tegenstelling: het kasteel is verlaten en vervallen, de boerderij is in vol bedrijf. De landbouw vergaat nooit!



De Oude Boerderij van Beaufort.

Tegenover de boerderij, ter rechterzijde van den weg, bevindt zich een oude leem- en steengroeve, thans een terras van zandig leem vormend. Het zal de moeite loonen, daarin den plantengroei op te nemen. Tusschen de jonge struiken van berk, vogelkers en roode kornoelje bloeien welig duizendguldenkruid, oogentroost, driedistel, argemone, stalkruid, slangenkruid, *Knautia*, *Clinopodium*, wilde peen, jacobskruiskruid en *Poterium*. Wij wanen ons in de kalkrijke duinen van Katwijk of Egmond, hoewel we ook *Mentha rotundifolia*, weverskaarde, kruidvlier, *Campanula rapunculoides* en marjolein aantreffen.

Eenige voetpaden leiden van de leemgroeve naar boven, naar de oude binnenplaatsen van het kasteel. Het is de moeite waard, ze te volgen tot den top, waar wij prachtige uitzichten genieten over het Maasdal en over ons dal, het Val de Lovégnée. Langs het pad is de boschbodem bedekt met klimop en maagdepalm, waartusschen hier en daar nog oude bloemstengels en geelachtige bladen van de sleutelbloem opsteken. Onder de houtgewassen zien wij, behalve het kardinaals-

hoedje, geen nieuwe soorten, maar de eiken hier zijn tot zware boomen opgegroeid, evenals de lindes en eschdoorns.

Weer beneden aangeland, volgen wij de trambaan verder naar het zuiden, tot plotseling de weg naar links buigt, de beek kruist en weer omhoog. In September zijn de vochtige weidjes langs de beek hier paars van de herfsttijloos, en vroeger in den zomer wit van de moerasspiraea. Daarnaast treffen wij *Hypericum quadrangulum*, bereklauw, *Scirpus sylvaticus*, leverkruid, moeraswalstroo, moerasandoorn, penningkruid en vele andere typische moerasplanten aan.

Wanneer wij op deze plaats omhoog klimmen door het bosch, treft ons het verschil met den heuvel van Beaufort. De helling is onderaan in hoofdzaak begroeid met haagbeuk en eik, met enkele eschdoorns, lindes, esschen, wat

Spaansche aak en hazelnoot, maar kornoelje, *Buxus*, vlier, roos, meidoorn, vogelkers, sleedoorn en klimop ontbreken.

Hoogerop is het zelfs nog eentoniger, want daar ontbreekt ook de linde; haagbeuk en eik, Spaansche aak en berk, met enkele verspreide esschen en eschdoorns, vormen den hoofdschotel. Ondergroei is er weinig, althans nu in September.

Wat mag de reden hier wel voor zijn? Kleur en samenstelling van den bodem vertellen



Een bocht van de Val de Lovégnée.

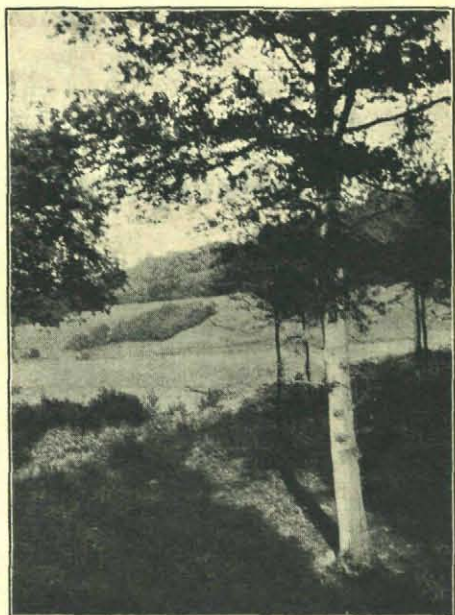
len het ons reeds: Wij zijn hier op leisteen (C, zie het kaartje).

Laat ons nu den weg weer volgen, die spoedig doodloopt tegen een complex fabrieksgebouwen (Q), de oude kruitfabriek. Naar links voert hier een weg het bosch in, maar wij zullen rechts afslaan, vlak voor het gebouw, een vlondertje passeeren over de beek, en een pad volgen aan den voet van den spoordijk. De rots is hier weer kalksteen, wij vinden dus weer de oude, rijke flora; onder den struikengroei ontdekken wij vele vruchtkolven van de aronskelk en hoge bloemtuilen van *Senecio Fuchsii*.

Het pad kruist nu de beek wederom, en stijgt vrij steil, want het vormt den hoofdweg naar het „Trou Manto”, een druipsteengrotje, dat vele bezoekers trekt (D). Het is weer kalksteen hier, met klimop, kornoelje, kardinaalshoedje, *Campanula rapunculoides*, en meidoorn, maar bovendien ook klaverzuring en beuk, die we lager nog niet gezien hebben. Op een botanische wandeling loont het echter de moeite niet, de grot te bezichtigen; wij doen beter, de beek stroomop te volgen, waar wij *Senecio Fuchsii* en de groote gele balsamien in volle glorie

aantreffen, en bovendien op de glooiing flinke ligusterstruiken ontdekken.

Nadat wij de bocht in de spoorbaan gepasseerd zijn, verandert plotseling het geheele beeld. In het beekdal wordt het bosch meer open; er zijn nog wel hoge eiken, maar de heesters zijn in hoofdzaak berken, met enkele lijsterbessen, eschdoorns en haagbeuken. In den ondergroei ontmoeten wij adelaarsvaren, schijnsalie, boschbes, klaverzuring en braam, terwijl kamperfoelie de plaats inneemt van Clematis en hop. Op open plaatsen langs de spoorbaan groeien zelfs enkele heideplanten en groote bremstruiken. Bij de tramhalte Sarte à Ben (F), ligt links van ons een groote weide (G, zie de foto), behorende aan de



Het weiland bij de tramhalte Sarte à Ben.



Op de hoogvlakte bij Solière.

bewoners van het gehucht La Sarte. Steken wij de wei over, en klimmen wij op naar de hoogvlakte (E), dan meenen wij België verlaten te hebben en ons op de Veluwe te bevinden.

Ter weerszijden van de wijde sparrenlanen ligt open eiken-, beuken- en berkenbosch, met een weligen ondergroei van Calluna, Molinia en adelaarsvaren, salomonszegel, lelietje van dalen en dalkruid, schijnsalie en boschbes. Natuurlijk komen ook hier lijsterbes en kamperfoelie voor.

Toch is de bodem geen glaciaal zand en grind, doch dichte gele leem, wat misschien wel verband houdt met de weligheid van den plantengroei.

En zoo blijft de flora in hoofdzaak in het hoogere deel van het Val de Lovégnée; op het terras een zuiver heidelandschap met berken, eiken en beuken, soms ook

dennen, in het dal zelf een wat rijker flora met framboos en wilde aardbei, trosvlier en hulst, braam en vuilboom.

Slechts enkele merkwaardigheden zullen we nog opzoeken. Nabij de tweede scherpe bocht van de spoorbaan is het beekdal vrijwel droog, terwijl hoogerop wel water aanwezig is. Waar blijft dit? Wie zoekt, zal vinden: nabij J op het kaartje zijn een aantal gaten in den dalbodem te vinden, veelal gevuld met losliggende steenen, waar met veel gedruisch het water in verdwijnt, om ongeveer een halven kilometer lager weer op te wellen.

En iets hoogerop ligt, rechts van de spoorbaan, een verlaten steengroeve (K) in het berkenbosch, waar wij ontdekken, dat de rots in dit heidelandschap geen kalk- of leisteel is, doch blauwgrijze kwartsiet, roodbruin verweerd op de spleetvlakken.

Hoe staat het met de samenstelling van deze gesteenten? Het werk van Massart, *Esquisse de la Géographie Botanique de la Belgique* (1910) bevat enkele gegevens. De kalksteen bevat 85 tot 95 % calciumcarbonaat, de leisteel 3 % kalk, waarschijnlijk niet in den vorm van carbonaat. En in de kwartsiet komt slechts ongeveer 1 % kalk voor. De verweeringsgronden van deze gesteenten zullen dus ook zeer sterk variëren in kalkgehalte, terwijl tevens watercapaciteit, vruchtbaarheid en doorlatendheid verschillen zullen vertoonen. Want aan een enkelen factor zal de groote verscheidenheid in flora wel niet te wijten zijn!

Doch laat ons de wandeling besluiten; wanneer wij de trambaan volgen, verlaten wij spoedig het bosch en bereiken de hoogvlakte, waar het kerkje en de oude boerderijen van het dorpje Solière voor ons oprijzen. Daar, bij de „treinstilstand”, zooals het Vlaamsche opschrift luidt, kunnen wij wachten op een stoomtram, die ons tegen etenstijd terug zal voeren naar Huy. Want de plantenliefhebber, die het Val de Lovégnée bezoekt, zal minstens een geheelen dag noodig hebben, voor een oord zoo vol afwisseling en bijzonderheden.

Amsterdam, 1 October 1929.

Dr. Ir. J. T. P. BIJHOUWER.

De kat en het kuiken. — Maandag 7 dezer bracht ik als spoorweg-arts een bezoek in de woning van den halte-wachter te Poortershaven (a/d. lijn naar Hoek v. Holland) en zag bij de kachel een typisch voorbeeld van verdraagzaamheid in de natuur: n.l. een kat in een hengselmand liggende met iets kleins aan de buik.

Op mijn vraag: heeft zij jongen antwoordde de moeder: ja dokter wel twee gehad, maar omdat we al drie katten hebben, ruimden wij de twee jongen op en tijdens dit antwoord zag ik, dat het kleine wezen tusschen de pooten een klein kuikentje was, dat zich volkomen vrij bewoog en boven op den rug van de poes klom en in goed vertrouwen over haar verzorgster rondliep. De vrouw vertelde mij, dat het kuikentje 4 April uit het ei gekomen was, uitgebroed door een duif. Het was een eitje van een krielkipje. Over eenige dagen verwachtte zij een broedsel van een kloek en zou dan het kuiken aan de meer natuurlijke zorgen van die kloek toevertrouwen.

Zij voegde er nog aan toe, dat de poes het beestje likte als ware het een klein poesje! Ik vond het een interessante waarneming, die ik nooit zal vergeten en dacht, dat u dit gevoelen wel zult deelen en dit bericht mogelijk als een bladvulling of anderszins kunt gebruiken voor een uwer tijdschriften. Afgeleid door mijn werk, verzuimde ik met een fotograaf terug te gaan en een kiek te nemen, wat mij nu zeer spijt.

Maassluis, Haven 40.

W. THIEBOUT, Arts.